Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра вікової та педагогічної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 03 ПСИХОЛОГІЯ КОМУНІКАЦІЙ В СТРЕСОВИХ СТАНАХ

Спеціальність	**227 Терапія та реабілітація**
Освітня програма	**«Фізична терапія»**
Факультет	Психолого-природничий

2025-2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія комунікацій в стресових станах» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 227 Терапія та реабілітація освітньо-професійної програми «Фізична терапія».

Мова навчання: українська

Розробник: Ольга СОЗОНЮК, кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри вікової та педагогічної психології

Протокол від 24 червня 2025 року № 9

Завідувач кафедри _____ проф. Роман ПАВЕЛКІВ

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету

Протокол від 26 червня 2025 року № 5

Голова навчально-методичної комісії _____ доц. Ірина ТРОХИМЧУК

© О.СОЗОНЮК, 2025 рік

© РДГУ, 2025

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 3</td><td>Галузь знань
22 Охорона здоров’я
(шифр і назва)</td><td colspan="2">Вибірковий компонент освітньої програми</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="6">Спеціальність
227 Терапія та реабілітація</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>3-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
Не передбачене</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 90</td><td>6-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2,5
самостійної роботи студента – 2</td><td rowspan="10">Освітній рівень
перший (бакалаврський)</td><td>16 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>14 год</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>60 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>залік</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="4">Передумови для вивчення дисципліни: загальна психологія, вікова фізіологія</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – засвоєння здобувачами освіти основних теоретичних підходів до вивчення психологічних проблем комунікації в стресових станах; формування навичок аналізу змісту комунікаційних актів, навичок розпізнання невербальної сигналізації та емоцій співбесідника в стані стресу, навичок збереження комунікативної рівноваги та досягнення ефективності в комунікації.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів освіти із головними компонентами міжособистісної комунікації в стресових станах та їх психологічними особливостями;
- схарактеризувати фактори та умови ефективної комунікації в стресових станах;
- розкрити особливості використання психологічних знань про комунікативні процеси, навичок рефлексії та емпатії, ефективної комунікації у стані стресу;
- оволодіти категоріальним апаратом психології комунікації в стресових станах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен оволодіти такими програмними компетентностями:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку

суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК04. Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

СК13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

3. Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання (ПР):

ПР04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психології комунікації в стресових станах

Тема 1. Комунікація в стресових станах як соціально-психологічний феномен

Основні змістовно-структурні аспекти комунікації в стресових станах. Сучасні погляди на вчення про стрес, його сутність та особливості. Визначення поняття «стану» в фізіології та психології. Класифікація та функції станів. Диференціювання стресу і інших станів. Поняття стресу та його особливості. Теорії емоцій (психоорганічні, когнітивні, мотиваційні, інформаційні теорії, теорія базових емоцій). Концепції стресу. Класична теорія стресу Г. Сельє. Поняття фізіологічного й психологічного стресу (Р. Лазарус). Загальні та індивідуальні особливості прояву стресу. Загальні та індивідуальні прояви стресу. Стрес під час війни.

Тема 2. Динаміка стресу і методи його оцінки

Поведінкові, інтелектуальні, фізіологічні і емоційні ознаки стресу. Методи оцінки стану серцево-судинної системи і вегетативної нервової системи при стресі. Методи оцінки психомоторних реакцій при стресі. Психологічні тести, використовувані для оцінки причин стресу і характеристик його прояву. Інтроспекція як метод оцінки стресу. Фази перебігу стресу Поняття загального адаптаційного синдрому, рівні адаптації. Стадії розвитку стресових реакцій по Г.Сельє. Динаміка переживання стресу. Подальший розвиток трьохфазної концепції стресу. Розвиток фази тривожності. Резистентність. Стадія виснаження. Періоди мобілізації адаптаційних резервів за Л. А. Кітаєвим-Смиком. Особливості професійного стресу. Особливості навчального стресу. Екзаменаційний стрес. Динаміка переживання навчального стресу.

Тема 3. Чинники та наслідки стресу

Різновиди стресу. Об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення стресу. Класифікація стресорів. Форми прояву стресового стану. Поведінкові прояви стресу. Когнітивні наслідки стресу. Емоційні характеристики стресового стану. Психофізіологічні характеристики стресу. Стрес і надійність професійної діяльності. Хронічні і прикордонні стани (хронічне стомлення, астенічний синдром, депресія, неврози). Стресогенні фактори в професійній діяльності. Феномен професійного вигорання Професійні стреси Загальні закономірності професійних стресів. Навчальний стрес і його форми.

Змістовий модуль 2. Практичні засади психології комунікації в стресових ситуаціях.

Тема 4. Комунікативні техніки в кризових ситуаціях

Поняття про комунікативні техніки й технічні прийоми в кризових ситуаціях. Зв'язок комунікативних технік з його етапами й процедурами. Універсальні й спеціальні комунікативні техніки. Початок бесіди із клієнтами.

Зняття психологічної напруги у клієнта й активізація його розповіді на стадії сповіді. Техніки, що застосовуються при інтерпретації сповіді клієнта. Дії психолога при дачі клієнтові рад і рекомендацій. Техніка завершального етапу й практика спілкування психолога з клієнтом після закінчення консультації.

Типові помилки, що допускають у комунікативному процесі, способи їхнього усунення. Загальні правила і установки психолога, що структурують комунікативний процес і роблять його ефективним.

Тема 5. Психологічні особливості спілкування з клієнтами з посттравматичним стресовим розладом.

Психологія комунікації з клієнтами з психічною травмою та травматичним досвідом. Умови розвитку травматичного стресу. Стратегії поведінки при травматичному стресі. Динаміка переживання травматичної ситуації. Психологічна допомога для зцілення клієнта.

Психологія комунікації з клієнтами з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР). Діагностичні критерії, форми ПТСР, основні напрямки психологічної допомоги. Групи ризику розвитку ПТСР. Тривожні розлади. Основні напрямки реабілітації.

Психологія комунікації з клієнтами із суїцидальною поведінкою. Причини суїцидальної поведінки. Форми аутоагресивної активності. Чинники суїцидальної поведінки. Види аутоагресивної та суїцидальної поведінки.

Тема 6. Психологія комунікації з клієнтами, які пережили горе або втрату

Реакції горя. Клінічні, емоційні, поведінкові прояви при горі та втраті. Зміни свідомості при горі та втраті.

Процес подолання горя. Універсальні стадії горювання. Гостра фаза горювання. Фази заперечення, агресії, депресії.

Психологічна допомога у відновленні горюючої людини. Фаза реорганізації. Завершення горювання. Робота з «провиною того, хто вижив», незавершеністю стосунків із померлою людиною. Консультування при затяжних реакціях горя та психосоматичних розладах.

Тема 7. Особливості комунікації з клієнтами із психосоматичними розладами.

Причини виникнення психосоматичних розладів. Травмуючі події, як чинник розвитку психосоматичних розладів. Нозологічні підгрупи психосоматичних розладів. Консультування клієнтів із різними психосоматичними симптомами.

Вплив стресу на розвиток психосоматичних розладів. Види стресів. Інформаційний стрес. Реакції людини на стрес. Допомога при переживанні стресу.

Криза, як чинник розвитку психосоматичних розладів. Нормативні та ненормативні кризи. Індивідуальні реакції на кризу. Психологічні аспекти кризових періодів життя. Хвороба як кризова ситуація. Динаміка емоційних реакцій хворої людини. Подолання кризи.

Тема 8. Психологічні особливості комунікації з клієнтами із адиктивною поведінкою

Причини формування адиктивної поведінки. Види адиктивної поведінки. Внутрішні та зовнішні чинники формування залежностей. Роль властивостей особистості у формуванні адиктивної поведінки.

Структура комунікативного процесу з адиктами. Встановлення контакту. Дослідження проблеми. Аналіз соціального середовища. Ідентифікація альтернатив вирішення проблеми. Планування діяльності. Оцінка ефективності комунікації.

Дослідження внутрішнього конфлікту адиктивної особистості. Боротьба мотивів, інтересів, життєвих сценаріїв. Аналіз ціннісномотиваційної сфери адикта. Технології комунікації з адиктами.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	Інд.	С.р.		л	п	лаб.	Інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психології комунікації в стресових станах												
Тема 1. Комунікація в стресових станах як соціально-психологічний феномен	12	2	2			8						
Тема 2. Динаміка стресу і методи його оцінки	13	2	2			9						
Тема 3. Чинники та наслідки стресу	11	2				9						
Усього годин за ЗМ 1	**36**	**6**	**4**			**26**						
Змістовий модуль 2. Практичні засади психології комунікації в стресових станах												
Тема 4. Комунікативні техніки в кризових ситуаціях	9	2	2			7						
Тема 5. Психологічні особливості спілкування з клієнтами з посттравматичним стресовим розладом	9	2	2			7						
Тема 6. Психологія комунікації з клієнтами, які пережили горе або втрату	9	2	2			7						
Тема 7. Особливості комунікації з клієнтами із психосоматичними розладами.	8	2	2			6						
Тема 8. Психологічні особливості комунікації з клієнтами із адиктивною поведінкою	9	2	2			7						
Усього годин за ЗМ 2	**44**	**10**	**10**			**34**						
Усього годин	**90**	**16**	**14**			**60**						

6. Теми семінарських занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Комунікація в стресових станах як соціально-психологічний феномен	2
2	Динаміка стресу і методи його оцінки	2
3	Комунікативні техніки в кризових ситуаціях	2
4	Психологічні особливості спілкування з клієнтами з посттравматичним стресовим розладом	2
5	Психологія комунікації з клієнтами, які пережили горе або втрату	2
6	Особливості комунікації з клієнтами із психосоматичними розладами	2
7	Психологічні особливості комунікації з клієнтами із адиктивною поведінкою	2
	Всього	**14**

8. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Комунікація в стресових станах як соціально-психологічний феномен 1. Здійснити контент-аналіз та задати у вигляді таблиці визначення специфіки поняття «комунікація в стресових станах» різними авторами. 2. Написати есе на тему: «Стрес під час війни»	8
2	Тема 2. Динаміка стресу і методи його оцінки 1) Провести дослідження оцінки стану серцево-судинної системи і вегетативної нервової системи при стресі. Методи оцінки психомоторних реакцій при стресі. Прокоментувати отримані результати у формі письмового звіту. 2) У таблиці представити та охарактеризувати прийоми невербального спілкування психолога з клієнтом у стресовій ситуації.	9
3	Тема 3. Чинники та наслідки стресу Підготувати презентацію за однією із тем: «Класифікація стресорів. Форми прояву стресового стану» «Стресогенні фактори в професійній діяльності. Феномен професійного вигорання»	9
4	Тема 4. Комунікативні техніки в кризових ситуаціях 1. Скласти систему психологічних вправ для зняття психологічної напруги у клієнта й активізація його розповіді на стадії сповіді. 2. Скласти схему «Зв'язок комунікативних технік з його етапами й процедурами.»	7
5	Тема 5. Психологічні особливості спілкування з клієнтами з посттравматичним стресовим розладом Підготувати презентацію на тему: «Психологія комунікації з клієнтами з психічною травмою та травматичним досвідом»	7

6	Тема 6. Психологія комунікації з клієнтами, які пережили горе або втрату 1. Побудувати опис-схему на тему: «Реакції горя. Клінічні, емоційні, поведінкові прояви при горі та втраті. Зміни свідомості при горі та втраті» 2. Підготувати есе на тему: «Психологічна допомога у відновленні горюючої людини»	7
7.	Тема 7. Особливості комунікації з клієнтами із психосоматичними розладами Підготувати презентацію за однією із тем: «Вплив стресу на розвиток психосоматичних розладів» «Криза, як чинник розвитку психосоматичних розладів»	6
8.	Тема 8. Психологічні особливості комунікації з клієнтами із адиктивною поведінкою Підготувати есе на тему: «Дослідження внутрішнього конфлікту адиктивної особистості»	7
	Разом	60

10. Індивідуальні завдання.

Не передбачено

11. Методи навчання

МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (лабораторні та практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.

12. Методи оцінювання

МО2 – усне або письмове опитування;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проєкти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

МО9 – захист практичних робіт.

МО10 – залік.

13. Засоби діагностики результатів навчання

- реферати, есе;
- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- підсумкове письмове тестування;
- творча самостійна робота;
- звіти про виконання самостійної роботи

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності(згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
ЗК 15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ПР 04	Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.	МН1 МН2 МН3 МН4 МН5 МН6 МН7	МО2 МО4 МО5 МО6 МО7 МО8 МО9 МО10
СК 01	Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв’язок з охороною здоров’я.	ПР 15	Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.	МН1 МН2 МН3 МН4 МН5 МН6 МН7	МО2 МО4 МО5 МО6 МО7 МО8 МО9 МО10
СК 04	Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.	ПР 04	Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.	МН1 МН2 МН3 МН4 МН5 МН6 МН7	МО2 МО4 МО5 МО6 МО7 МО8 МО9 МО10

СК 13	Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.	ПР 15	Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.	МН1 МН2 МН3 МН4 МН5 МН6 МН7	МО2 МО4 МО5 МО6 МО7 МО8 МО9 МО10

14. Критерії оцінювання результатів навчання

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100-бальною шкалою	**Оцінка в ЄКТС**	**Значення оцінки ЄКТС**	**Критерії оцінювання**	**Рівень компетентності**	**Оцінка за національною шкалою**	
					екзамен	**залік**
90-100	А	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	В	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	С	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			

64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовіль-но	
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадо-вільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ. Залік виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

15. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота								Підсумкове тестування	Разом
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					20	100
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8		
10	10	10	10	10	10	10	10		

16. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни представлено в системі Moodle та складається:

- Робоча програма навчальної дисципліни, силабус.
- Опорний конспект лекцій.
- Матеріали для практичних занять.
- Завдання до самостійної роботи.
- Завдання для здійснення модульного і підсумкового контролю знань.

17. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Предмет і завдання психології комунікації в стресових станах.
2. Сучасні погляди на вчення про стрес, його сутність та особливості.
3. Визначення поняття «стану» в фізіології та психології.
4. Класифікація та функції станів.
5. Диференціювання стресу і інших станів.
6. Поняття стресу та його особливості.
7. Теорії емоцій (психоорганічні, когнітивні, мотиваційні, інформаційні теорії, теорія базових емоцій).
8. Концепції стресу.
9. Класична теорія стресу Г. Сельє.
10. Поняття фізіологічного й психологічного стресу (Р. Лазарус).
11. Загальні та індивідуальні особливості прояву стресу. Загальні та індивідуальні прояви стресу.
12. Стрес під час війни.
13. Поведінкові, інтелектуальні, фізіологічні і емоційні ознаки стресу.
14. Методи оцінки стану серцево-судинної системи і вегетативної нервової системи при стресі.
15. Методи оцінки психомоторних реакцій при стресі.
16. Психологічні тести, використовувані для оцінки причин стресу і характеристик його прояву.
17. Інтроспекція як метод оцінки стресу.
18. Фази перебігу стресу Поняття загального адаптаційного синдрому, рівні адаптації.
19. Стадії розвитку стресових реакцій по Г.Сельє.
20. Динаміка переживання стресу. Подальший розвиток трьохфазної концепції стресу. Розвиток фази тривожності.
21. Резистентність. Стадія виснаження. Періоди мобілізації адаптаційних резервів за Л. А. Кітаєвим-Смиком.
22. Поняття про комунікативні техніки й технічні прийоми в кризових ситуаціях. Зв'язок комунікативних технік з його етапами й процедурами.
23. Універсальні й спеціальні комунікативні техніки. Початок бесіди із клієнтами.
24. Зняття психологічної напруги у клієнта й активізація його розповіді на стадії сповіді.
25. Техніки, що застосовуються при інтерпретації сповіді клієнта.
26. Дії психолога при дачі клієнтові рад і рекомендацій. Техніка завершального етапу й практика спілкування психолога з клієнтом після закінчення консультації.
27. Психологія комунікації з клієнтами з психічною травмою та травматичним досвідом.
28. Умови розвитку травматичного стресу.
29. Стратегії поведінки при травматичному стресі.
30. Динаміка переживання травматичної ситуації. Психологічна допомога для зцілення клієнта.
31. Психологія комунікації з клієнтами з посттравматичним стресовим розладом (ПТСР).
32. Діагностичні критерії, форми ПТСР, основні напрямки психологічної допомоги.
33. Групи ризику розвитку ПТСР. Тривожні розлади. Основні напрямки реабілітації.
34. Реакції горя. Клінічні, емоційні, поведінкові прояви при горі та втраті. Зміни свідомості при горі та втраті.

35. Процес подолання горя. Універсальні стадії горювання. Гостра фаза горювання. Фази заперечення, агресії, депресії.
36. Причини виникнення психосоматичних розладів. Травмуючі події, як чинник розвитку психосоматичних розладів. Нозологічні підгрупи психосоматичних розладів.
37. Консультування клієнтів із різними психосоматичними симптомами.
38. Вплив стресу на розвиток психосоматичних розладів.
39. Види стресів. Інформаційний стрес. Реакції людини на стрес. Допомога при переживанні стресу.
40. Криза, як чинник розвитку психосоматичних розладів.
41. Нормативні та ненормативні кризи. Індивідуальні реакції на кризу. Психологічні аспекти кризових періодів життя.
42. Хвороба як кризова ситуація. Динаміка емоційних реакцій хворої людини. Подолання кризи.
43. Причини формування адиктивної поведінки. Види адиктивної поведінки.
44. Внутрішні та зовнішні чинники формування залежностей.
45. Роль властивостей особистості у формуванні адиктивної поведінки.
46. Структура комунікативного процесу з адиктами. Аналіз соціального середовища. Ідентифікація альтернатив вирішення проблеми.
47. Планування діяльності під час комунікативного процесу з адиктами. Оцінка ефективності комунікації.
48. Дослідження внутрішнього конфлікту адиктивної особистості.
49. Боротьба мотивів, інтересів, життєвих сценаріїв.
50. Аналіз ціннісномотиваційної сфери адикта. Технології комунікації з адиктами.

18. Рекомендована література

Основна література

1. Волошенко М., Азаркіна О. Психологія професійного спілкування : навчальний посібник. Херсон : ОлдіПлюс, 2021. 280 с.
2. Курова А. В. Психологія спілкування : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2020. 79 с.
3. Психологія стресу та стресових розладів : навч. посіб. / Уклад. О. Ю. Овчаренко. К. : Університет «Україна», 2023. 266 с.
4. Психологія стресу : підручник / Л. Б. Наугольник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с.
5. Психосоціальний стрес: прояви та техніки його подолання : рек. бібліограф. покажч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наук. б-ка ; уклад. Т. І. Неудачина ; відп. ред. О. Г. Коробкіна. Харків : ХНПУ, 2020. 49 с.
6. Розов В. І. Адаптивні антистресові психотехнології : Навч. посібн. К. : Кондор, 2016. 278с.
7. Психологія міжособистісних взаємин та комунікації: навчально-методичний посібник / уклад. : Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 128 с.
8. Яцина О.Ф.Психологія спілкування: навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2020. 464с.

Додаткова література

1. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування : навчальний посібник. Харків : НФаУ, 2018. 140 с.
2. Наварро Дж. Словник мови тіла: секрети невербальної комунікації; пер. з англ. А.Легконця. Харків : Віват, 2021. 192 с.
3. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла / Пер.з англ.Н.Лавської. Київ : Видавнича група КМ-ЮУКС, 2021. 416 с.

4. Психологія спілкування: навч. посіб. / за заг. ред. Л. О. Савенкової. К.: КНЕУ, 2015. 309 с.

19. Інформаційні (інтернет) ресурси

1.TextBook Підручники та посібники онлайн – https://textbook.com.ua/
2.Бібліотека РДГУ – https://library.rshu.edu.ua/
3.Національна бібліотекаУкраїни ім. Ярослава Мудрого – https://nlu.org.ua/
4.Національна бібліотека України ім. В. Вернадського – http://www.nbuv.gov.ua
5.Підручники для ЗВО онлайн – https://pidru4niki.com/
6.Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека – http://www.libr.rv.ua/